

Adroddiad Blynyddol 2020-21 Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd

---

RHONDDA CYNON TAF

Cynnwys

Rhagair

Aelodaeth

Cymorth ac Adnoddau i Aelodau

Hybrid / Gweddarlledu

Porth yr Aelodau

Hyfforddiant i Aelodau

Lles yr Aelodau

Y Gweithgor Amrywiaeth

Panel Annibynnol Cymru ar Gynabyddiaeth Ariannol (IRPW)

Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021

Edrych i'r Dyfodol

Atodiad - Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd - Cylch Gorchwyl

Y Cyng M. Webber

Is-gadeirydd Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd.

Mae hon wedi bod yn flwyddyn ddigynsail arall wrth i'r Pwyllgor fynd i'r afael â'i gyfarfodydd rhithwir o ganlyniad i bandemig Covid-19. Mae'r Pwyllgor bob amser wedi bod yn awyddus i hyrwyddo ffyrdd newydd o weithio, er enghraifft, mae wedi hyrwyddo gweddarlleddu dros y 2 flynedd ddiwethaf. Rydw i'n falch o weld bod Aelodau'r Pwyllgor, fel pob Aelod o'r Cyngor, wedi ymgymryd â'r dull newydd hwn.

Mae wedi bod yn flwyddyn brysur i'r Pwyllgor, er ei bod hi'n flwyddyn fyrrach na'r arfer, ac roeddwn i'n falch o fod yn rhan o'r gwaith rhagorol a gyflwynwyd gan Weithgor Amrywiaeth y Pwyllgor. A minnau'n Aelod sy'n gyfrifol am Hyrwyddo amrywiaeth a chynhwysiant, bydd gwaith fy nghydweithwyr nid yn unig o fudd i'r Cyngor wrth helpu i hyrwyddo'r agenda ddemocratiaeth, bydd hefyd yn creu democratiaeth amrywiol sy'n adlewyrchu trigolion Rhondda Cynon Taf. Mae'r gweithgor wedi darparu 16 o argymhellion i'r Cyngor eu rhoi ar waith yn ystod y cyfnod byr cyn yr Etholiadau Llywodraeth Leol, ac fel Pwyllgor byddwn ni'n parhau i gefnogi gwaith a chanfyddiadau'r Gweithgor. Serch hynny, mae'n bwysig cydnabod bod llawer o'r materion hyn y tu hwnt i reolaeth y Cyngor a bod angen iddyn nhw gael eu cefnogi gan bleidiau gwleidyddol.

Cafodd yr holl Aelodau fedydd tân o ran ymglyfarwyddo â chyfarfodydd ar-lein. Serch hynny, rwy'n falch o ddweud bod pawb wedi bod yn gefnogol iawn o'r ymdrech yma. Mae holl aelodau'r pwyllgor wedi cofnodi eu diolch am gymorth Uned Busnes y Cyngor a'r gwasanaeth TGCh yn ystod y cyfnod yma, a wnaeth alluogi pob aelod i gyflawni ei rôl. Bydd y gefnogaeth yma'n chwarae rhan allweddol uwnaith eto wrth i ni gychwyn ar y camau nesaf mewn democratiaeth ddigidol trwy gynnal cyfarfodydd hybrid a gweddarlleddu. Mae hwn yn gyfle cyffrous ac mae'r Pwyllgor yn aros yn eiddgar i weld y drefn newydd ar waith yn dilyn ein

hymdrechion i gefnogi'r ddarpariaeth. Mae'r Pwyllgor wedi derbyn diweddariadau rheolaidd mewn perthynas â rhoi'r system newydd ar waith, ac rydyn ni'n edrych ymlaen at gynnal ein cyfarfod cyntaf o'r fath yn ystod Blwyddyn y Cyngor. Mae'r Pwyllgor hefyd yn effro i'r oblygiadau o ran adnoddau sy'n dod yn sgil cyfarfodydd o'r fath, a bydd yn eu trafod ochr yn ochr â'r adroddiad digonolrwydd adnoddau nesaf a gaiff ei ddwyn gerbron y Pwyllgor yn ystod Blwyddyn y Cyngor.

Nid y pandemig yw'r unig reswm y bu eleni'n flwyddyn ddigynsail. Mae hefyd yn nodedig yn sgil ymddiswyddiad cyn Gynghorydd y Fwrdeistref Sirol M Diamond. Hoffai'r Pwyllgor ddiolch i'r cyn Gynghorydd Diamond am ei ofal broffesiynol o'r Pwyllgor a dymunwn ymddeoliad hapus iawn iddo. Hoffwn hefyd ddiolch i holl Aelodau'r Pwyllgor am eu gwaith caled a'u hymrwymiad i sicrhau bod y Cyngor yn parhau i ddarparu cefnogaeth ddigonol i'w Aelodau, wrth i ni edrych at y dyfodol a'r gefnogaeth bosibl mae modd i ni ei darparu i ymgeiswyr newydd cyn yr Etholiadau Llywodraeth Leol.

Hoffwn hefyd longyfarch ein Cadeirydd newydd, y Cynghorydd Lewis Hooper, ac edrychaf ymlaen at weithio gydag ef dros y flwyddyn newydd yma.

Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol M. Webber Is-gadeirydd.

Aelodaeth - Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd

Y Cyng L. M. Adams

Y Cyng J. Bonetto

Y Cyng J. Brencher

Y Cyng G. Caple

Y Cyng M. Diamond

Y Cyng J. Edwards

Y Cyng H. Fychan

Y Cyng G. Jones

Y Cyng K. Morgan

Y Cyng S. Powderhill

Y Cyng S. Rees

Y Cyng E. Stephens

Y Cyng L. Walker

Y Cyng M. Webber
(Is-gadeirydd)

Cymorth ac Adnoddau i Aelodau

Ym mis Tachwedd 2020, yn unol â'r Mesur a chylch gorchwyl cytunedig y Pwyllgor, trafododd y Pwyllgor ei adroddiad blynyddol mewn perthynas â Digonolrwydd Adnoddau. Mae gan y Pwyllgor gyfrifoldeb dros adolygu'r ddarpariaeth o ran staff, swyddfeydd/cyfleusterau, ac adnoddau eraill sydd ar gael i Bennaeth y Gwasanaethau Democrataidd, er mwyn gofalu bod y cyfan yn ddigonol gyda golwg ar gyfrifoldebau'r swydd Mae Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd, yn ei dro, yn gyfrifol am wneud argymhellion i'r Pwyllgor er mwyn ei alluogi i wneud penderfyniadau o'r fath.

Yn ei adroddiad, trafododd Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd y cyllid sydd wedi'i sicrhau mewn perthynas â'r swyddi i raddedigion:

- **Swyddog Ymchwil a Materion Craffu'r Aelodau**
- **Swyddog y Gwasanaethau Democrataidd ac Ymgysylltu**

Yn ogystal â hynny, cafodd cyllid ei sicrhau ar gyfer swydd 'Uwch Swyddog Democrataidd a Materion Craffu' ychwanegol. Mae'r swydd wedi atgyfnerthu'r gefnogaeth a'r arbenigedd yn yr Uned gan ddatblygu dull craffu ar y cyd y Cyngor a dulliau craffu sy'n canolbwyntio ar ganlyniadau, yn ogystal ag atgyfnerthu Siarter y Gymuned, y cytunwyd arni yn y Pwyllgor Cyd-gysylltu â'r Gymuned.

Oherwydd y pandemig, cafodd y Swyddog Cymorth i Aelodau ei roi ar secondiad gyda'r garfan 'Profi, Orlhain, Diogelu', er mwyn helpu'r Cyngor i ymateb i Covid-19. Secondiad dros dro am 3 mis oedd hwn ac mae'r swyddog bellach yn ôl yn ei swydd ac yn parhau i gefnogi'r Aelodau. Cafodd trefniadau cyflenwi trwy'r uned weinyddol Gyfreithiol eu rhoi ar waith er mwyn helpu Uned Busnes y Cyngor i ddarparu cymorth i'r Aelodau yn y cyfamser.

Wrth edrych i'r dyfodol, mae'r Pwyllgor eisoes yn effro i'r goblygiadau posibl o ran adnoddau Uned Busnes y Cyngor wrth weinyddu a chefnogi'r trefniadau gweddarlledu, a bydd angen trafod y mater yma'n fanwl pan fydd yr adroddiad nesaf yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor.

Hoffai'r Pwyllgor ddiolch Bennaeth y Gwasanaethau Democrataidd a'i garfan am y gefnogaeth barhaus maen nhw'n ei rhoi i'r Aelodau, yn ogystal â'r gefnogaeth o ran TGCh a'r cymorth gan swyddogion di-ri eraill, sy'n helpu'r Aelodau i rannu a chasglu gwybodaeth er mwyn ymgymryd â'n gwaith a chefnogi pobl RhCT.

Hybrid / Gweddarlledu

Yng Nghyfarfod Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd ar 9 Ionawr 2020, cytunodd yr Aelodau i fwrw ymlaen â newidiadau i'r cyfleusterau yn Siambr y Cyngor trwy gaffael offer i hwyluso gweddarlledu a helpu i gynnal cyfarfodydd hybrid. Ers hynny, mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau Cymru yn gosod dyletswydd ar brif gynghorau i roi trefniadau ar waith ar gyfer darlledu cyfarfodydd y Cyngor, fel bod modd i'r cyhoedd sydd ddim yn gallu teithio i'r Siambr weld a chlywed yr hyn sy'n mynd rhagddo. Dylai recordiadau o gyfarfodydd hefyd fod ar gael i'r cyhoedd am gyfnod rhesymol ar ôl y cyfarfod.

Mae nifer o fuddion ynghlwm wrth weddarlledu, sy'n cynnwys:

- Dangos enghreifftiau cadarnhaol o atebolrwydd a thryloywder;
- Annog ymgysylltu a thrafodaeth, trwy greu rhagor o gyfleoedd i'r cyhoedd ymwneud â chyfarfodydd;
- Cywirdeb o ran cofnodi cyfarfodydd gan gynnwys cofnodi penderfyniadau, pleidleisiau a phresenoldeb;
- Y cyfle i godi proffil gwaith y Cynghorwyr, a'r trafodaethau y tu ôl i benderfyniadau'r Cyngor a'i bwyllgorau.
- Mae'n cefnogi ein dulliau di-bapur o gynnal cyfarfodydd gan fod rhai cyfleusterau yn siambr y Cyngor ar hyn o bryd yn rhwystro hyn.

Mae Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd wedi derbyn nifer o ddiweddariadau mewn perthynas â datblygu a gweithredu'r offer gweddarlledu, sydd wedi'i oedi'n sylweddol oherwydd y pandemig Covid.

Gyda chytundeb y Pwyllgor, ac unwaith iddo gael ei gymeradwyo gan y Cabinet a'r Cyngor, bydd y gwaith o gyflwyno gweddarlledu byw yn digwydd fesul cam er mwyn rhoi cyfle i bawb ymgysylltu â'r system yn eu tro. Y bwriad yw defnyddio'r un dull graddol a ddefnyddion ni ar gyfer cyflwyno cyfarfodydd ar-lein yn ystod haf 2020, a bydd cyfarfodydd y Cabinet, Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd, y Pwyllgor Cynllunio a Datblygu a'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu yn cael eu blaenoriaethu.

Wedyn, yn ystod y cam nesaf, bydd Pwyllgorau Craffu thematig yn dechrau cynnal cyfarfodydd hybrid fesul un, gan ddilyn y drefn yn y calendr. Penllanw'r gwaith yma fydd cyflwyno cyfarfodydd y Cyngor llawn ar ffurf hybrid. Bydd y dechnoleg yma'n fodd o adeiladu ar y cyfleoedd a ddarparwyd drwy'r cyfarfodydd Zoom, ac yn ein galluogi i rannu recordiadau o gyfarfodydd ar wefan y Cyngor. Mae'n bwysig ein bod ni'n dal ati i fod yn hyblyg o ran anghenion pob pwyllgor penodol a'r galw am gyfarfod wyneb yn wyneb, ar ffurf hybrid neu ar-lein. Bydd hyn yn ein helpu ni i fanteisio i'r eithaf ar y gwaith cadarnhaol sydd wedi mynd rhagddo dros y 12 mis diwethaf.

Bydd angen llunio rhaglen lawn o hyfforddiant ar gyfer yr Aelodau dros yr wythnosau nesaf er mwyn rhoi cyfle iddyn nhw ymgysylltu â'r dechnoleg yma. Yng nghyfarfod y Cyngor ym mis Mai, cymeradwyodd yr Aelodau argymhellion Pwyllgor y Cyfansoddiad mewn perthynas â newidiadau i Reolau Gweithdrefn y Cyngor, a gafodd eu haddasu at ddiben cynnal cyfarfodydd hybrid. Yn ogystal â hynny, oherwydd y canllawiau pellhau cymdeithasol, cafodd canllawiau ar fesurau diogelwch o ran Covid eu llunio i sicrhau diogelwch Aelodau a Swyddogion sy'n dewis dod i gyfarfod hybrid yn Siambr y Cyngor.

Hybrid / Gweddarlledu

Yn ogystal â chyflwyno gweddarlledu, mae Siambr y Cyngor hefyd wedi cael ei newid yn sylweddol i sicrhau hygrychedd a gwella'r amgylchedd democrataidd. Mae'r offer gweddarlledu newydd yn gwella'r sain yn y Siambr, bydd y sgriniau yn ei gwneud hi'n haws i'r Aelodau gymryd rhan yn y broses ac mae'r dodrefn newydd yn bodloni gofynion y Ddeddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd. Mae'r palmant y tu allan i Siambr y Cyngor hefyd wedi'i ostwng er mwyn galluogi hygrychedd. Mae'r materion hyn wedi'u nodi trwy'r Gweithgor Amrywiaeth mewn Democratiaeth. Er mwyn gwella'r cyfleusterau cyfieithu a ddarperir yn ystod cyfarfodydd y Pwyllgor ymhellach, mae bwth cyfieithu integredig bellach wedi'i osod yn y Siambr, a fydd o fudd i aelodau carfan Gwasanaethau'r Gymraeg wrth iddyn nhw gyflawni'r rôl hanfodol yma a gwella amrywiaeth o ran y broses ddemocrataidd. Mae fideo sy'n esbonio'r drefn newydd yn y Siambr wedi'i greu a'i rannu gyda'r Aelodau.

Ym mis Rhagfyr 2020, cyhoeddodd y Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol, Julie James, gyfleoedd cyllido gwerth £500,000 i gefnogi democratiaeth ddigidol, mater sy'n ofynnol er mwyn sicrhau llawer o'r darpariaethau sydd wedi'u cynnwys yn Neddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru), 2021. Cyflwynodd Cyngor RhCT 3 chais i'r gronfa ac roedd yn llwyddiannus gyda phob un o'r cynigion i atgyfnerthu'r broses ddemocrataidd o fewn RhCT ymhellach:

- Ehangu'r seilwaith gweddarlledu (Cais 1)
- Gwella Porth yr Aelodau a'r apiau pleidleisio (Cais 2)
- Fframwaith er mwyn helpu Cyngorau Tref a Chymuned i weithredu Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau Cymru (Cais 3).

Yn ystod y flwyddyn, cefnogodd Aelodau Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd y rhesymeg y dylid parhau i gynnal cyfarfodydd llai ar-lein, gan eu bod nhw eisoes yn cael eu cynnal yn y fath fodd. Roedd y rheswm dros gynnig o'r fath yn sgil trafodaeth am:

- Hyd tebygol y cyfarfodydd - trafod cynnwys eitem yr agenda a defnyddio amser Cyngorwyr a Swyddogion yn fwy synhwyrol trwy leihau'r gofynion o ran teithio;
- Hyrwyddo amrywiaeth mewn Democratiaeth trwy annog hyblygrwydd mynediad o bell i gyfarfodydd ar-lein, a thrwy hynny, denu rhagor o bobl sy'n gweithio a rhieni ifainc
- Helpu i gefnogi ymdrechion y Cyngor i leihau carbon drwy leihau teithiau a chostau teithio.

Cytunodd yr aelodau y dylai nifer o gyfarfodydd barhau i gael eu cynnal ar-lein, gyda'r hyblygrwydd priodol yn cael ei ddarparu i Bennaeth y Gwasanaethau Democrataidd a Chadeirydd cyfrifol y Pwyllgor o ran penderfynu a ddylid cynnull cyfarfod ar Zoom, yn hybrid neu wyneb yn wyneb. Dylai hyn gael ei bennu yn ôl natur y busnes sy'n cael ei drafod.

Mae Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd wedi gwneud cynnydd arbennig o ran trefniadau gweddarlledu o fewn RhCT, er gwaethaf yr oedi a welwyd oherwydd pandemig Covid. Mae'r Cyngor mewn sefyllfa gadarnhaol i gychwyn ei rownd gyntaf o gyfarfodydd arddangos ar ddechrau Blwyddyn y Cyngor, gyda'r bwriad o gynnal ei gyfarfod cyntaf wedi'i recordio o'r Cabinet ym mis Gorffennaf. Bydd y Pwyllgor yn monitro'r gwaith o gyflwyno'r dull hybrid yn agos ac yn adolygu'r trefniadau yn ôl yr angen i sicrhau bod y gefnogaeth gywir ar waith i Aelodau a'r cyhoedd gael mynediad at gyfarfodydd yn y modd newydd yma. Bydd y Pwyllgor hefyd yn monitro'r gwaith datblygu sydd i'w wneud yn Ystafell Bwyllgor 1, fel bod modd cynnal cyfarfodydd hybrid yno, gan fod ystafelloedd pwyllgor llai yn aml yn fwy addas ar gyfer rhywfaint o waith y pwyllgorau llai.

Mae Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd, fel nifer o bwyllgorau eraill, wedi gweld nifer o fuddiannau yn dilyn cyflwyno cyfarfodydd ar-lein, ac yn croesawu'r hyblygrwydd y mae'r cyfarfodydd hybrid yn ei gynnig i Aelodau a swyddogion, er mwyn diwallu eu hanghenion.

Porth yr Aelodau

Yn ystod y flwyddyn, cafodd yr Aelodau gyflwyniad i Borth yr Aelodau, sef cyfleuster pwrpasol a fydd yn eu helpu i gyflawni eu gwaith drwy gynnig hyblygrwydd a rhagor o fynediad at adnoddau. Ar hyn o bryd mae'r Porth yn caniatáu i'r Aelodau gyflwyno cwestiynau i'r Cyngor, cyflwyno ffurflen 'Galw i Mewn' mewn perthynas â Phenderfyniad Allweddol a llenwi ffurflenni Datgan Buddiant sy'n ymwneud â chyfarfod y maen nhw wedi bod yn bresennol ynddo. Mae cyfle hefyd i gael mynediad at ddeunyddiau E-ddysgu a dogfennau gwybodaeth allweddol, a allai fod yn ddefnyddiol i Aelodau wrth gyflawni eu rôl.

Mae'r Porth yn system sy'n dal i ddatblygu, a'r bwriad yw y bydd y system, ymhen amser, yn darparu gwybodaeth ystadegol, a luniwyd o system adrodd cwsmeriaid y Cyngor ('CRM'). Bydd gwybodaeth ynglŷn â pha faterion sy'n cael eu riportio, fel baw cŵn neu dyllau yn y ffordd, yn cael eu casglu fesul ward, ochr yn ochr â gwybodaeth am sut y datryswyd y cwynion yma. Bydd y cyfleuster newydd hefyd yn darparu gwybodaeth am y busnes diweddaraf mae'r Cyngor yn ei drafod a materion fel ceisiadau cynllunio sy'n ymwneud â wardiau etholiadol yr aelodau hynny. Mae'r modiwlau E-Ddysgu cyfredol sydd ar gael ar y Porth yn eu ffurf sylfaenol ac mae gwaith partneriaeth rhwng Uned Busnes y Cyngor a swyddogion TGCh yn parhau er mwyn datblygu'r system. Bydd hyn yn galluogi'r Aelodau i fanteisio i'r eithaf ar y modiwlau e-ddysgu a rhoi tystiolaeth o'r hyn maen nhw wedi'i ddysgu.

Oherwydd cyfranogiad y Pwyllgor yn natblygiad y Porth, mae'n addas mai Aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd fydd yn cynnal prawf o'r system ac yn rhoi adborth arno. Bydd yr adborth yma'n sicrhau bod y system yn cael ei datblygu gydag anghenion a gofynion yr Aelodau mewn golwg, gan mai'r gobaith yw y bydd pob aelod yn ei ddefnyddio i gyrchu gwybodaeth/riportio problemau a chymryd rhan yn y broses ddemocrataidd.

Hyfforddiant i Aelodau

Mae'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn gyfrifol am y cyfleoedd hyfforddi a datblygu a ddarperir i Aelodau gan Uned Busnes y Cyngor ac mae'n derbyn adroddiadau am hyn fel y bo'n briodol. Cyflwynwyd Adroddiad mewn perthynas â hyfforddiant i'r Pwyllgor ym mis Mawrth, gan roi diweddariad am yr hyfforddiant a gwblhawyd yn dilyn yr Adolygiadau Datblygiad Personol a gynhaliwyd yn ystod Blwyddyn y Cyngor 2019-2020 a'r hyfforddiant i'w ddatblygu yn ystod Blwyddyn y Cyngor 2020-2021.

Oherwydd pandemig Covid, gohiriwyd hyfforddiant a chyfarfodydd y Cyngor. Yn ystod y cyfnod yma, bu Uned Busnes y Cyngor yn gweithio gyda'r Aelodau a swyddogion TGCh i sicrhau bod gan Aelodau'r dyfeisiau cywir i'w galluogi i gyflawni eu rolau a chefnogi eu hetholwyr ar adeg anodd ac ansicr iawn. Cynigiwyd hyfforddiant ar-lein unigol i'r holl Aelodau ac Aelodau Cyfetholedig trwy Uned Busnes y Cyngor. Roedd hyfforddiant o'r fath yn caniatáu i'r Aelodau gyflawni eu cyfrifoldebau ar-lein. Mae aelodau'r Cyngor wedi canmol y gefnogaeth a roddwyd iddyn nhw yn ystod y cyfnod yma wrth i'r Cyngor weithio trwy'r opsiynau gorau i Aelodau ac ymgymryd â materion i sicrhau bod y Cyngor yn gweithredu'n ddidrafferth. Roedd gweithio yn y dull newydd yma yn newid sylweddol i'r Aelodau a hoffai'r Pwyllgor gofnodi ei ddiolch iddyn nhw am fod mor barod i addasu wrth ymgymryd â'r cyfarfodydd ac ymgysylltu ag etholwyr, er diogelwch pawb.

Gan fod Aelodau a Swyddogion bellach wedi ymgyfarwyddo â gweithio ar-lein, mae'r Pennaeth Datblygu'r Gyfundrefn wedi ailgydio yn y broses Adolygiadau Datblygu Personol (PDR) a chysylltwyd â phob Arweinydd Grŵp ac Aelod Annibynnol yn ystod y flwyddyn mewn perthynas â'r broses hon. Ar ôl cwblhau'r adolygiadau, cynhaliwyd cyfarfod gyda'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd i drafod sut y bydd anghenion hyfforddi o'r fath yn cael eu diwallu. Mae'r cyfarfodydd ar-lein yn golygu bod rhagor o Aelodau yn cymryd rhan mewn hyfforddiant, ac felly rydyn ni wedi ailafael yn y sesiynau hyfforddiant cyn-gyngor, gyda sesiwn hyfforddi mewn perthynas â chynllun Cynnal a Chadw Gaeaf y Cyngor ym mis Tachwedd a'r hyfforddiant Ymwybyddiaeth Sipsiwn a Theithwyr ym mis Ionawr gyda hyfforddiant Diogelu ar y gweill ar gyfer mis Mehefin. Nodwyd ffigurau presenoldeb gwell o gymharu â'r presenoldeb yn Siambr y Cyngor. Mae'r Pwyllgor hefyd wedi cytuno y bydd nifer o raglenni hyfforddi eraill yn cael eu cyflwyno ar gyfer yr holl Aelodau gan gynnwys lechyd a Lles Meddwl, Rhagfarn Anymwybodol, rhannu gwybodaeth cyn ymddeol a chynllunio ar gyfer argyfwng. Bydd y sesiynau yma'n debyg o gael eu cynnal ar nosweithiau annibynnol yng nghalendr y Pwyllgor i gynyddu presenoldeb a lle bo hynny'n briodol, bydd recordiadau o hyfforddiant o'r fath yn cael eu rhannu ar y Porth i Aelodau er mwyn cyfeirio atyn nhw yn y dyfodol.

Yn ystod mis Ionawr 2021 cynhaliwyd holiadur gydag Aelodau'r Pwyllgor Archwilio a'r Aelod Cyfetholedig er mwyn helpu i lywio rhaglen ddatblygu ar gyfer y Pwyllgor. Mae'r swyddogion yn defnyddio canlyniadau'r arolwg i gyflwyno rhaglen hyfforddi bwrpasol ar gyfer y Pwyllgor a fydd yn helpu i arfogi Aelodau i gyflawni eu rolau ar y Pwyllgor.

Cydnabuwyd bod y Cyngor yn darparu Rhaglen Sefydlu fanwl a thrylwyr i'r Aelodau, a chyda'r Etholiadau Llywodraeth Leol yn digwydd yn 2022, bydd angen cychwyn ar y gwaith o sicrhau bod y rhaglen sefydlu yn dal i fod yn 'Addas at Ddiben' i ganiatáu i Aelodau sydd newydd eu hethol cael cefnogaeth o'r cychwyn cyntaf.

Yn dilyn y ddau isetholiad ym mis Mai, mae Uned Busnes y Cyngor eisoes wedi adolygu ei becyn gwybodaeth o ran sefydlu ac wedi ymgymryd ag ystod o gyfleoedd hyfforddi ar gyfer yr Aelodau newydd, a fydd yn cynorthwyo gyda'r adolygiad o Raglen Sefydlu Aelodau'r Cyngor. Bydd angen ystyried sut y mae sesiynau sefydlu Aelodau yn cael eu dwyn ymlaen yn dilyn yr Etholiadau Llywodraeth Leol, gan edrych ar ffyrdd newydd o weithio gyda llwyfannau ar-lein (fel y gwelwyd yn ddiweddar yn y Senedd gyda Sesiynau Sefydlu Aelodau ar-lein) a'r angen i fod yn ystyriol o unrhyw gyfyngiadau cofleidiol posibl a allai fod ar waith o hyd. Bydd manylion y rhaglen sefydlu yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor yn ystod Blwyddyn nesaf y Cyngor.

Lles yr Aelodau

Mae lles ac iechyd meddwl yr Aelodau yn hanfodol bwysig ac mae angen i'r Aelodau fod yn effro i'r gefnogaeth sydd ar gael os ydyn nhw am ddefnyddio gwasanaeth Iechyd Galwedigaethol y Cyngor.

Er bod presenoldeb o bell yng nghyfarfodydd y Pwyllgor yn dod â nifer o fuddion i Aelodau, a mwy o hyblygrwydd gyda chydbwysedd gwaith/bywyd, mae hefyd wedi creu nifer o oblygiadau anfwriadol, er enghraifft, peri i rai Aelodau deimlo'n ynysig. Roedd yn amlwg bod yr Aelodau'n gweld eisiau'r cyfleoedd am sgysiau anffurfiol cyn y cyfarfodydd wyneb yn wyneb. Er mwyn ceisio gwella'r sefyllfa ac yn dilyn cefnogaeth gan y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd, cynhaliodd Uned Busnes y Cyngor nifer o 'foreau coffi ar-lein' i'r Aelodau. Rhoddodd sesiynau o'r fath gyfle i'r Aelodau ddod at ei gilydd, sgwrsio a rhannu profiadau, a'r gobaith oedd y byddai hyn yn rhoi hwb i les yr Aelodau yn ystod y cyfyngiadau symud. Mae'r sesiynau wedi'u cynnal ar wahanol ddiwrnodau ac amseroedd o'r wythnos i geisio rhoi cyfle i'r holl Aelodau gymryd rhan. Maen nhw hefyd yn gyfle i rannu diweddariadau anffurfiol ac mae nifer o bethau cadarnhaol wedi deillio o sesiynau o'r fath, yn ogystal â'r cyfle amlwg i gefnogi Lles yr Aelodau:

- Trafododd yr Aelodau bod cynnydd wedi bod yn nifer y galwadau ffôn niwsans a diwahoddiad yn ystod y cyfyngiadau symud - cafodd taflen wybodaeth ei darparu er mwyn helpu'r Aelodau i ymdrin â galwadau o'r fath.
- Cyfryngau Cymdeithasol - Trafododd yr Aelodau y defnydd cynyddol o gyfryngau cymdeithasol yn ystod y pandemig a cheisio cymorth o ran y ffordd orau i ddelio ag ymholiadau ar gyfryngau cymdeithasol. Cafodd nifer o ffeithluniau eu rhannu gyda'r Aelodau er mwyn helpu i gyfeirio trigolion at rai o wasanaethau allweddol y Cyngor. Yn ogystal â hynny,cafodd dolenni i rai ffeithluniau eu darparu er mwyn helpu'r Aelodau i roi cymorth i drigolion ar-lein/ar gyfryngau cymdeithasol.
- Yn dilyn hyn, rhoddodd Swyddog o garfan cyfathrebu'r Cyngor gyflwyniad i'r Aelodau ar enghreifftiau o arfer da o ran y cyfryngau cymdeithasol.
- Newidiadau i Wefan y Cyngor - Yn y sesiwn goffi ddiwethaf, cafodd yr Aelodau drosolwg o rai o'r newidiadau i wefan y Cyngor a thudalennau Pwyllgor y Cyngor oherwydd yr angen i ddefnyddio system Modern Gov i gysylltu â gwefan y Cyngor i hwyluso'r gweddarlledu a recordiadau o'r Cyngor yn y dyfodol. Roedd hwn yn gyfle nad fyddai modd i'r holl Aelodau fanteisio arno fel arfer, a chafwyd ymateb da.
- Porth yr Aelodau - Cafodd yr Aelodau a oedd yn bresennol yn y sesiwn goffi ddiwethaf hefyd gipolwg ar Borth yr Aelodau - dim ond Aelodau Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd sydd wedi cael budd o hyn yn y gorffennol. Cafodd hyn groeso mawr gyda nifer o Aelodau yn gofyn am gael eu cynnwys yn y cynllun peilot ynghyd ag Aelodau Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd.

Y bwriad yw parhau â'r ddarpariaeth yma o gefnogaeth i sicrhau lles yr Aelodau.

Y Gweithgor Amrywiaeth

Mae amrywiaeth o fewn Llywodraeth Leol yn ymwneud â chreu amgylchedd cynhwysol, derbyn gwahaniaethau pob unigolyn, galluogi pob Cynghorydd i gyflawni ei lawn botensial ac, o ganlyniad, caniatáu i wasanaethau'r Cyngor helpu ein trigolion yn y modd gorau posibl. Os ydych chi'n gwerthfawrogi gwahaniaethau pob unigolyn, waeth beth yw eu barn wleidyddol, rhyw, oedran, cefndir ethnig, anabled neu hunaniaeth rywiol yna rydych chi'n caniatáu i bob unigolyn gyfrannu ei brofiadau unigryw at y Cyngor - mae modd i hyn gael effaith gadarnhaol dros ben ar waith Cyngor a'r bobl rydyn ni'n eu gwasanaethu. Po fwyaf cynrychioliadol yw ein Cynghorwyr, y gorau oll fydd eu dealltwriaeth anghenion y gymuned leol, sy'n eu rhoi mewn gwell sefyllfa i gyflawni eu dyletswyddau a'u cyfrifoldebau.

Yn ystod Blwyddyn y Cyngor, ffurfiodd y Pwyllgor weithgor, a hynny yn dilyn datganiad y Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol mewn perthynas â 'cham dau o'r rhaglen Cynllun Gweithredu Amrywiaeth mewn Democratiaeth' i edrych ar yr agenda amrywiaeth o fewn democratiaeth ac i weld pa gamau gweithredu mae modd eu rhoi ar waith i wneud RhCT yn amgylchedd democrataidd mwy amrywiol. Mae gwaith y gweithgor wedi mynd rhagddo'n gyflym ac eisoes mae gweithredoedd wedi'u hamlinellu yn Neddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) sy'n ceisio bwrw ymlaen â'r agenda amrywiaeth a'r argymhellion diweddar yn adroddiad Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru i'r Cyngor.

Bydd gwaith y grŵp yn parhau tan Etholiadau Llywodraeth Leol 2022 wrth i'r Aelodau weithio i sicrhau bod y Cyngor yn cyflawni popeth o fewn ei allu i gefnogi'r agenda amrywiaeth a chreu proffil democrataidd mwy amrywiol. Serch hynny, nodir bod llawer o bethau y tu hwnt i'w rheolaeth a bydd angen bwrw ymlaen â gwaith gyda phleidiau gwleidyddol i helpu i wthio'r agenda yn ei blaen.

Rhaid gwerthfawrogi bod ceisio sicrhau diwylliant amrywiol yn her aruthrol ac mae'r gweithgor eisoes wedi nodi rhwystrau posibl a allai beri i'r cyhoedd beidio â sefyll mewn etholiad o fewn cyfnod byr. Mae'n bwysig sicrhau bod unrhyw rwystrau a nodir yn cael eu dileu a'n bod ni'n dathlu a hyrwyddo'r profiadau gwerth chweil sydd ynghlwm wrth ddod yn Gynghorydd. Mae'r Gweithgor wedi nodi pwysigrwydd dangos hyblygrwydd y Cyngor i ganiatáu cydbwysedd rhwng bywyd a gwaith, a fydd yn cael ei wella ymhellach trwy'r cyfarfodydd hybrid. Mae angen i'r Cyngor hyrwyddo'r gydnabyddiaeth ariannol sydd ar gael i Aelodau Etholedig a'r cyfleoedd hyfforddi a'r gefnogaeth a ddarperir fel bod unrhyw ddarpar ymgeisydd yn ymwybodol o'r gefnogaeth sydd ar gael. Bydd ymgysylltu â chymunedau a grwpiau i'w haddysgu, a hyrwyddo'r broses ddemocrataidd er mwyn denu trigolion a allai gael eu sbarduno i fod yn Gynghorydd, hefyd yn rhan hanfodol o'r gwaith sydd ei angen.

Cydnabu'r Gweithgor fod Cynghorau Tref a Chymuned yn darparu cysylltiad hanfodol i gymunedau wrth wneud penderfyniadau, a nodwyd yr angen i weithio gyda'n cydweithwyr yn y Cynghorau Cymuned a Thref i ymgysylltu â darpar ymgeiswyr. Felly roedd hi'n bwysig bod cynrychiolwyr Cyngor Cymuned yn cael eu cynnwys yn ein haelodaeth.

Y Gweithgor Amrywiaeth

Roedd Cylch Gorchwyl y Gweithgor hefyd yn cynnwys ymgysylltu â phobl ifanc 16-17 oed o ran democratiaeth llywodraeth leol, cyn Etholiadau'r Senedd. Ystyriodd y gweithgor ymgyrchoedd gan y Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuencid, neu YEPS, (a ddatblygwyd gan bobl ifanc) ac ymgyrch ymwybyddiaeth y Cyngor ei hun i ymgysylltu â'r sawl sy'n pleidleisio am y tro cyntaf. Oherwydd y pandemig Covid 19 ataliwyd llawer o'r cynlluniau i ymgysylltu ag ysgolion yn sgîl y cyfyngiadau symud a'r gofynion dysgu gartref, yn ogystal â'r ffocws ar addysg pan ailagorodd yr ysgolion. Fodd bynnag, mae'r grŵp yn bwriadu bwrw ymlaen â'r cyfleoedd hyn pan fo hynny'n briodol.

Ym mis Mai 2021 lluniodd y Gweithgor ei adroddiad interim a gymeradwywyd gan Bwyllgor y Gwasanaethau Democratiaidd ac a gefnogwyd yn ddiweddarach gan y Cyngor llawn. Roedd yr adroddiad interim hwn gydag 16 o argymhellion yn caniatáu i'r grŵp grynhoi'r gwaith a gyflawnwyd hyd yma a'r argymhellion yr oedd o'r farn eu bod yn angenrheidiol i ddechrau ymgysylltu â thrigolion a'u dysgu am broses ddemocratiaidd yn Rhondda Cynon Taf. Mae'n bwysig ein bod ni fel Cyngor yn gweithredu nawr i greu argraff ar ddarpar ymgeiswyr. Mae angen i'r Cyngor hefyd barhau â'r momentwm o ymgysylltu â'r pleidleiswyr ifanc trwy'r ymgyrchoedd codi ymwybyddiaeth a gyflwynwyd ar gyfer etholiadau'r Senedd, gan mai ein pobl ifanc yw llais y dyfodol.

Yng nghyfarfod y Cyngor ym mis Mai, bu'r Aelodau'n ystyried ac yn cefnogi gwaith y gweithgor amrywiaeth a hefyd yn croesawu a gwaith Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru mewn perthynas ag Amrywiaeth. Yn y cyfarfod hwn, cymeradwyodd y Cyngor y datganiad am ddod yn 'Gyngor Amrywiol', un o'r Cynghorau cyntaf yng Nghymru i lofnodi a chefnogi datganiad o'r fath, a fydd yn cryfhau gwaith a rôl gweithgor y Gwasanaethau Democratiaidd ymhellach.

Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol (IRPW)

Cynhaliwyd cyfarfod blynyddol yr IRPW gyda Chadeirydd Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd a Phennaeth y Gwasanaethau Democrataidd ar 27 Hydref 2020 i drafod yr Adroddiad Blynyddol Drafft ar gyfer 2021/22 a'r penderfyniadau arfaethedig mewn perthynas ag Aelodau Etholedig.

Cymerodd Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd a Chadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ran mewn trafodaethau am yr adroddiad gan gynnwys: yr amserlen daliadau; ad-daliad Cost Gofal a diogelwch personol Aelodau Etholedig. Anogodd yr IRPW Bwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd i gymryd camau i annog a hwyluso mwy o ddefnydd o'r fframwaith cydnabyddiaeth fel nad yw'r Aelodau dan anfantais ariannol wrth gyflawni eu rolau.

Edrychodd Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd ar adroddiad drafft y Panel Cydnabyddiaeth Ariannol i sicrhau bod Aelodau'n cael cyfle i wneud sylwadau ar y cynigion a nodwyd yn yr adroddiad blynyddol drafft ac i ganiatáu i'w sylwadau gael eu hystyried gan yr IRPW o dan ofynion Mesur Llywodraeth Leol 2011. Roedd yr aelodau'n awyddus i dynnu sylw'r Aelodau at gost lwfansau gofal, yn ogystal â sylw darpar ymgeiswyr a allai sefyll yn Etholiadau Llywodraeth Leol 2022.

Cyhoeddwyd adroddiad terfynol yr IRPW ar gyfer 2021/22 ym mis Chwefror 2021 a bydd adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor ym mis Mai 2021 yn nodi'r penderfyniadau allweddol i'w cymeradwyo.

Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021

Derbyniodd Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiad (Cymru) (Y Ddeddf) Gydsyniad Brenhinol ar 20 Ionawr 2021 ac roedd yn un o blith dau Fil yn rhaglen ddeddfwriaethol Llywodraeth Cymru i barhau i fynd rhagddo yn ystod pandemig Covid -19. Cafodd y Bil ei flaenoriaethu oherwydd yr amserlenni sy'n ofynnol i gyflwyno'r diwygiadau arfaethedig mewn perthynas ag etholiadau Llywodraeth Leol 2022.

Felly roedd yn bwysig bod gofynion y Ddeddf a sut roedd y Cyngor yn bwriadu ymateb i'w gofynion yn cael eu trafod ym Mhwyllgor y Gwasanaethau Democratiaidd. Roedd yn amlwg y byddai'r darn sylweddol hwn o ddeddfwriaeth yn newid y ffordd y mae'r Cyngor yn gweithredu mewn ystod o feysydd, megis diwygiadau etholiadol, cyfranogiad y cyhoedd, llywodraethu a rheoli cyflawniad, prosesau democratiaidd a meithrin trefniadau gweithio cryfach gyda Chynghorau Tref a Chymuned.

MAE'R DDEDDF YN CYNWYS DARPARIAETHAU AR GYFER:

- **Diwygio trefniadau etholiadol ar gyfer llywodraeth leol, gan gynnwys:**
  - Ymestyn yr hawl i bleidleisio i bobl ifainc 16 a 17 oed a dinasyddion tramor sy'n preswyllo'n gyfreithiol yng Nghymru,
  - Newidiadau i ddulliau cofrestru pleidleiswyr,
  - a galluogi'r prif gyngor i ddewis rhwng y systemau pleidleisio 'cyntaf i'r felin' neu 'bleidlais drosglwyddadwy sengl';
- Grym cymhwysedd cyffredinol ar gyfer prif gynghorau a chynghorau cymunedol cymwys;
- Diwygio cyfranogiad y cyhoedd mewn democratiaeth leol;
- Arweinyddiaeth prif gynghorau, gan gynnwys annog mwy o amrywiaeth ymhlith aelodau'r adain weithredol a sefydlu swydd statudol y prif weithredwr;
- Cryfhau trefniadau a threfniadau craffu ar gyfer ymddygiad aelodau;
- Datblygu fframwaith a phwerau i hwyluso mecanweithiau gweithio rhanbarthol mwy cyson a chydlynol;
- System newydd ar gyfer monitro cyflawniad a llywodraethu yn seiliedig ar hunanasesu ac adolygu cymheiriaid, gan gynnwys cyfuno pwerau cymorth ac ymyrraeth Gweinidogion Cymru;
- Pwerau i hwyluso uno gwirfoddol y prif gynghorau ac ailstrwythuro o fewn prif ardal;
- Cyllid llywodraeth leol gan gynnwys ardrethi annomestig a threth y cyngor;
- **Darpariaethau amrywiol yn ymwneud â:**
  - Cefnogaeth i Gynghorau Cymuned
  - Trefniadau gweithredol
  - Statws Pennaeth y Gwasanaethau Democratiaidd
  - rhannu gwybodaeth rhwng rheolyddion,
  - diddymu arolygon cymunedol;,,
  - awdurdodau tân ac achub,
  - Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru a
  - Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus.

Mae darpariaethau 'Dod i rym' y Ddeddf yn gymhleth, gyda rhai darpariaethau'n dod i rym o fewn dyddiau i'r Gydsyniad Brenhinol, eraill o fewn dau fis, a'r mwyafrif trwy offerynnau statudol Gweinidogol. Byddwn yn derbyn diweddariadau monitro rheolaidd ar y darpariaethau yn y Ddeddf i sicrhau ein bod fel Cyngor yn mynd ati'n rhagweithiol i fynd i'r afael â'r gofynion sydd o'n blaenau ac i gynnig cefnogaeth i'n cydweithwyr mewn Cynghorau Tref a Chymuned.

Edrych i'r Dyfodol

Mae gan Bwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd nifer o brosiectau i'w cwblhau yn ystod blwyddyn nesaf y Cyngor, gyda'r angen i barhau â'i fomentwm o ran gwaith y gweithgor amrywiaeth a sicrhau bod yr argymhellion y cytunwyd arnynt hyd yma yn cael eu gweithredu. Yn ogystal â hyn, bydd yn bwysig bod yr argymhellion hyn yn darparu canlyniadau mesuradwy, y bydd y Pwyllgor yn eu monitro'n agos.

Mae'r Pwyllgor yn croesawu cyflwyno'r trefniadau Gweddarlledu yn raddol yn ystod calendr cyfarfodydd y Cyngor a bydd yn ceisio cefnogi Aelodau a Swyddogion yn y rôl hon. Bydd yn bwysig bod dull cynyddrannol yn cael ei ddatblygu a'n bod yn bwrw ymlaen â'r trefniadau sydd fwyaf priodol i bob un o'r Pwyllgorau. Bydd angen ystyried opsiynau pleidleisio hybrid posibl a bydd angen i'r Pwyllgor ystyried treialu amryw opsiynau pleidleisio. Bydd hefyd yn bwysig ein bod yn sicrhau bod y cyhoedd yn cymryd rhan yn ein cyfarfodydd hybrid a'r dull gweddarlledu er mwyn hyrwyddo'r agenda democratiaeth.

Fel Pwyllgor byddwn yn treialu Porth yr Aelodau ac yn darparu adborth cadarnhaol i sicrhau bod y Porth yn dod yn lle y mae Aelodau'n mynd iddo i gael gafael ar wybodaeth, cymryd rhan yn y broses ddemocrataidd a chodi problemau ar ran etholwyr. Gobeithio y bydd y 'siop un stop' hon yn cynorthwyo'r Aelodau wrth symud ymlaen.

Yn ychwanegol at yr uchod, mae'n bwysig ein bod yn parhau i fonitro hyfforddiant Aelodau, nid yn unig ar gyfer y flwyddyn hon sydd i ddod ond ein bod ni fel Cyngor mewn sefyllfa dda i gefnogi darpar ymgeiswyr newydd yn y cyfnod yn arwain at yr Etholiadau Llywodraeth Leol. Mae angen i ni sicrhau ein bod wedi gwneud popeth sy'n bosibl i wneud gwaith unrhyw Aelod, ni waeth a ydyn nhw newydd eu hethol neu'n hirsefydlog, yn haws trwy roi'r wybodaeth a'r gefnogaeth angenrheidiol iddynt i'w harfogi i ymgymryd â rôl gadarnhaol a gwerth chweil.

Atodiad - Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd - Cylch Gorchwyl

- Ymgymryd â swyddogaeth yr awdurdod lleol mewn perthynas â phenodi Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd;
- Adolygu darpariaeth o staff, swyddfeydd/cyfleusterau, ac adnoddau eraill sydd ar gael i Bennaeth y Gwasanaethau Llywodraethol, er mwyn gofalu bod y cyfan yn ddigonol gyda golwg ar gyfrifoldebau'r swydd
- Cyflwyno adroddiadau i'r Cyngor llawn ynglŷn â'r materion hyn;
- Mae modd i Bwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd ei gwneud hi'n ofynnol i Aelodau a swyddogion y Cyngor fod yn bresennol ger ei fron i ateb cwestiynau. Mae dyletswydd ar yr Aelodau a'r Swyddogion dan sylw i gydymffurfio â hyn, ond nid oes rheidrwydd arnynt i ateb unrhyw gwestiynau y byddai ganddynt hawl i'w gwrthod mewn achos llys yng Nghymru a Lloegr. Mae modd i Bwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd wahodd pobl eraill i fynychu'r cyfarfodydd;
- Rhaid i Bwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd gwrdd o leiaf unwaith ym mhob blwyddyn galendr.
- Rhaid i Gadeirydd Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd sicrhau bod cyfarfodydd yn cael eu cynnal yn unol â'r gofynion a nodir yn y cylch gorchwyl hwn;
- Rhaid i Bwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd drafod unrhyw adroddiad neu argymhelliad a anfonir at ei Aelodau, ac unrhyw adroddiad sydd wedi'i lunio gan Bennaeth y Gwasanaethau Democrataidd, o dan Adran 9 (1) (h) o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 - a rhaid i hynny fod mewn cyfarfod a gynhaliwyd ddim mwy na thri mis ar ôl i Aelodau'r Pwyllgor dderbyn copïau o'r adroddiad;
- Ar ôl iddo lunio adroddiad neu wneud argymhelliad o dan Adran 11 (1) (c) o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, rhaid i Bwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd drefnu bod copi ohono yn cael ei anfon at bob Aelod o'r Cyngor nad yw'n Aelod o'r Pwyllgor;
- Bydd gan Bwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd gyfrifoldeb cyffredinol am benderfynu beth ddylid eu hystyried yn gyfleoedd hyfforddi a datblygu rhesymol yn rhan o'i gyfrifoldeb i ddarparu cefnogaeth i'r Aelodau i gyflawni eu swyddogaethau. Yn ychwanegol at y rhestr a nodwyd isod, mae modd i Bwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd ychwanegu rhai meysydd polisi yr ystyrir bod hyfforddiant yn hanfodol ar eu cyfer, megis cynllunio neu drwyddedu:
- Sesiwn Gynefino
- Rôl a swyddogaethau'r Adain Weithredol, y Cyngor a'i Swyddogion
- Trosolwg a Chraffu
- Technoleg Gwybodaeth
- Cod Ymddygiad
- Rôl Cynghorydd fel Aelod Lleol
- Ymgysylltu â'r Cyhoedd
- Hyfforddiant ar Faterion Cydraddoldeb ac Amrywioldeb
- Bydd y cyfleoedd hyfforddi a datblygu y cytunwyd arnynt yn cael eu cynnwys mewn strategaeth ddatblygu gyhoeddedig; Defnyddir Siarter Cymorth a Datblygiad Aelodau Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ("y Siarter") at fel canllaw wrth ddyfarnu'r "Siarter Uwch";
- Bydd Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd yn cynnig bod y lefel briodol o gyllid ar gael ar gyfer talu am hyfforddiant allanol, os nad oes modd diwallu anghenion hyfforddi a datblygu rhesymol y Cyngor yn fewnol.